

Olipa kerran minä

TEKSTI VIRPI KIRVES-TORVINEN • KUVAT JANI LAUKKANEN

Elämän monikärkiohjus

Lenita Airisto on kaikkien tuntema, mutta harva tietää, miten laajalla skaalalla hän on edennyt urallaan ja elämässään

Helsingin työväentaloa Hakaniemessä ei ensimmäisenä yhdistäisi **Lenita Airistoon**. Siellä hän haluaa tulla kuvatuksi korostaen paikan kulttuurihistoriallista merkitystä. Airisto kiipeää pöydälle ja luukuttaa **Minna Parikan** korkokenkiä.

– Elämäntyöni on ollut suomalaisen työn ja suomalaisten tuotteiden markkinointia maailmalla. Haluan kunnioittaa suomalaista työtä. Suomalaisten ei pitäisi olla omassa maassaan renkejä, vaan isäntiä, Airisto sanoo.

Näin hänen mukaansa käy, kun suomalaiset myyvät yrityksensä ulkomaalaisille. Vaikka työpaikat pysyisivätkin Suomessa, liikevoitot sekä myös tutkimuksen ja tuotekehityksen tulokset menevät ulkomalaisille omistajille.

Työväentalon sali oli useasti vuokrattu Lenitan tuotantoyhtiö Airisto Oy:lle kenraaliharjoitustilaksi 70-luvun puolesta välistä 90-luvulle.

– Se oli sopiva paikka. Kaikki kohtelivat minua hyvin. Työväentalolta ponkaisimme suoraan markkinointikiertueelle eri puolille maailmaa.

Hän on valinnut kuvaukseen taistelulentäjän haalaria muistuttavan asun. Se on muotisuunnittelija **Ulla Grönsteinin** kehittämä puku 80-luvulta.

– Se kestää aikaa kuin englantilainen Burberryn trench coat.

Airistolla ei ole tapana heittää pois vaatteita vaan hän säilyttää ne

”Miehet eivät edes kaikki naiset ole kiinnostuneita naisten tekemisistä. Kasvakaa naiset täyteen mittaanne. Se on helvetin kova juttu.

hyvin. Se on hänen tapansa säästää ympäristöä.

– Tämä puku on sataprosenttista suomalaista työtä. Suomalainen tekstiiliala työllisti parhaillaan 70 000 ihmistä.

”Erittäin hankala”

Astuessamme haastattelua varten ravintola Karuselliin Lenita Airisto, diplomiekonomi ja tietokirjailija, ottaa heti tilan ja tilanteen haltuun.

Airisto on elämässään joutunut vastaanottamaan paljon kriittisiä ääniä. ”Lenita on kohtuuton vaatimuksissaan.” ”Kuka sinä luulet olevasi?” Ja hän on vastannut: ”Olen Lenita Airisto”. Toinen vakiovastaus on: ”En ole hankala, olen erittäin hankala.”

– Jos työtäni ja panostustani ei arvosteta, on parempi lähteä. Työ on minulle pyhä asia. Se on vienyt minut tähän, missä nyt olen. Työ on antanut minulle tämän elämän. Se on suurin rakkauteni. En halua, että kukaan pilaa työniloani.

Sotainvalidien Veljesliitto valitsi Airiston Suomen Neidoksi 1954. Se muutti nuoren naisen elämän ja oli mittavan uran alku. Airiston tuotantoyhtiö Lenita Muotija matkailushow markkinoi suomalaisia kulutustavaroita ja matkailua sekä Suomessa että Pohjoismaissa 1970-1990-luvuilla. Vientikampanjat Creative Finland ja Success Story Finland Eurooppaan, Pohjois-Amerikkaan ja Aasiaan keskittyivät Suomi-kuvaan, maamme suvereniteettiin ja kulttuuriin. Näin esimerkiksi suomalainen raskas teollisuus, muotoilu, matkailu ja sivilli-ilmailu saivat näkyvyyttä maailmalla.

– Toteutin miljoonabudjetilla liikkuvat maallankiertueet vientiyritysten osallistumismaksuilla ja kauppa- ja teollisuusministeriön myöntämällä valtiontuella.

Tietokirjailijana Airisto on vaikuttanut yli 25 vuotta. Naisten oi-

3?

Millaisia ajatuksia mökkeily sinussa herättää?

Mökkeily ei ole minun juttuni, ei ole koskaan ollut. Isäni kuoltua sanoin äidilleni, että myymme mökin. Mielestäni ihmiset eivät lataa akkujaan mökillä vaan purkavat niitä.

Mitä opiskelit tänä kesänä?

Maahanmuuttajajanaisten kotouttamista.

Mille haluaisit nostaa tänään maljan?

Pääministeri Juha Sipilälle. Hän piti sanansa ja on saanut lisää suomalaisia töihin. Myös työministeri Jari Lindströmille kuuluu lasista hörppy.

– keudet, yrittäjyys, globaalitalouden hyödyntäminen ja väestön ikärakenteiden muutokset ovat vaatineet kietyttämistä. Parhaillaan hän suunnittelee kymmenettä tietokirjaa.

Airisto ei pyri miellyttämään ketään. Jos jokin ei mene toivotulla tavalla, hän uskoo uutta ja vielä parempaa tulevan tilalle.

– Täällä Suomessa ihmiset eivät uskalla sanoa, että elämme vielä yhteiskunnassa, jossa nainen on toisen luokan kansalainen – vaikka naisen euro on yhä pienempi kuin miehen.

Naiset ovat liian usein valmiita joustamaan halutessaan tietyn työn. Sen Airisto on nähnyt esimerkiksi pitkällä televisio-urallaan. Se on ollut nähtävissä myös Metoo-kampanjan ulostuloissa. Naiset ovat sietäneet seksuaalista häirintää saadakseen itselleen tärkeän roolin.

– Joustamisen tiestä voi tulla pohjan kiulu, mutta nyt näyttää, että pohja on tullut vastaan.

Uusimmat pedofiiliuutiset katolisen papiston piirissä saivat Airiston käymään ulkoministeri **Timo Soinin** kanssa tiukan keskustelun. Airisto tapasi hänet puolustusvoimain lippujuhlan päivän vastaanotolla kesäkuussa Helsingin säätytalolla.

– Sanoin hänelle, että olet mahtava tyyppi, mutta sinulla ei ole yhtään pelisilmää. Miten voi puhua katoli-

sen kirkon etiikasta ja abortin kieltämisestä, kun tälläkin hetkellä jonkun katolisen kirkon pimeässä nurkassa pappi raiskaa pikkupojan tai -tytön, Airisto kysyy.

Lapsiperheiden vieras maailma

Airistolla on mukana haastattelussa The New York Times ja hän näyttää sen etusivua. Hän kysyy, miksi siinä on jatkuvasti naisia, mutta samaa ei näy suomalaisissa sanomalehdissä. Suomessa naiset kohtaavat Airiston mukaan yhä vähättelyä aikaansaannoksistaan.

– Miehet eivät edes kaikki naiset ole kiinnostuneita naisten tekemisistä. Kasvakaa naiset täyteen mittaanne. Se on helvetin kova juttu.

Airisto on oppinut bisnesmaailmassa, miten miehet hyötyvät työ-kaverin menestyessä. Menestyjä vetää myös toisen huipulle. Hän miettii, miksei sama päde naisilla. Naisten on itse nostettava omaa arvostustaan. Kukaan muu ei sitä tee. Momen naisen tie on poliittikkasakin tyssänyt miesten kokiessa heidät uhkana.

– Miehet antavat itse valitsemansa naisen edetä reviirollaan, jolloin tämä on kiitollinen tyttö eikä uhka. Nämä naiset nostavat miehen statusta eivätkä sooloile.

”

Jos työtäni ja panostustani ei arvosteta, on parempi lähteä. Työ on minulle pyhä asia.

Yrittäjämaailma on Airstolle hyvinkin kotoisa, lapsiperheiden ei. Sitä ei uskoi, kun ravintolan vierisessä pöydässä pieni lapsi alkaa itkeä kuuluvaan ääneen. Airsto menee juttelemaan pikkuiselle ja tämän vanhemmille. Itku tyyntyy hetkessä.

– Vaikka minulla ei ole omia lapsia, olen sataprosenttisesti nainen. Nykyään naisilla on useita vaihtoehtoja toteuttaa itseään. Rohkeus on kulttuuri, joka avaa monia näköaloja.

Lahjoja vai pommeja?

Lenita Airston elämässä ei voi ohittaa sotaa. Se antoi synkän ja pelon sävyn lapsuudelle. Jäljet jäivät. Hän puhuu koko sukupolvensa puolesta.

– Oma lapsuuteni meni sodan kaaoksessa. Sota ei lähde minusta, hän kertoo.

Lasten kuullessa pommien ääniä Helsingin kaduilla, he ajattelivat joulupukin tulevan ja pudottavan lahjoja lentokoneesta taivaalta. Joulupukki ei tullut. Tuli pommeja, hävitystä ja sukupolvia kestäviä traumoja. Sodan pitkittyessä Airsto pakeni perheineen Lopen Läyliäisiin, jossa aloitti esikoulun.

– Kun inkeriläiset lapset tulivat kukaan heistä ei valittanut. Parillakymmenellä lapsella oli käytössään vain yhdet yhteiset kengät. Inkeriläiset edustivat sodan aikana ryhmää, jolla ei ollut itsemääräämisoikeutta.

LENITA AIRISTO

- ◆ syntynyt Helsingissä 1937
- ◆ vientikampanjoiden tuotantoyhtiö Airsto Oy:n toimitusjohtaja
- ◆ valmistunut diplomiekonomiksi 1961
- ◆ opiskellut televisiojournalismia Stanfordin yliopistossa Yhdysvalloissa ja eri tv-asemilla Englannissa, Saksassa ja Ranskassa
- ◆ televisiotoimittaja- ja juontaja (Yle, MTV)
- ◆ tietokirjailija, uusin teos *Elämäni ja isänmaani*
- ◆ Sotainvalidien Veljesliiton valitsema Suomen Neito vuonna 1954
- ◆ Suomen liike- ja virkanaisien liiton valitsema Vuoden nainen 1984
- ◆ saanut Suomen Leijonan ritarikunnan ensimmäisen luokan ritari-merkin työstään suomalaisen työn ja tuotteiden viennin ja tunnettavuuden edistäjänä

Jo silloin Airsto oppi itsemääräämisoikeuden tärkeyden. Iän myötä sen merkitys on vain korostunut.

– Kaikki suomalaiset olivat mukana sodassa joko rintamalla tai kotirintamalla. Kaikki 15-vuotiaat olivat työvelvollisia. Kukaan ei selvinnyt sodasta vaurioitua.

Se opetti yhteiskuntavastuuta ja heikoimmista huolehtimista. Airston keskeisin sisar traumatisoitui pysyvästi.

– Hänellä oli kuitenkin elämänsä loppuun asti sisarensa tuki, jotta hän sai elää ihmisarvoista elämää.

Maailmalla Airsto on kohdannut naisia hyvin erilaisista lähtökohdista; myös niitä, joilla ei ole ollut käytännöllisesti katsoen mitään. Siksi hän pitää maahanmuuttajanaisten kotouttamista nimenomaan kieli- ja kouluopintojen kautta erittäin tärkeänä.

– Naiset, jotka ovat tottuneet siihen, ettei henkilökohtaista vapautta ole, kokevat länsimaisen vapauden jopa turvattomuutena.

Kauneinta itse elämä

Airsto ymmärsi edesmenneen kansanedustajamiehensä (RKP) **Ingvar S. Melinin** työtä seurattessaan, ettei hänestä itsestään tule poliitikkoa. Vaikutusmahdollisuudet olisivat olleet liian rajattuina.

– Näin, miten ihmiset sokeutuivat politiikasta. Uskonnoissa ja politiikassa on paljon samaa vallankäyttöä. Kuulun silti kirkkoon kaikkien petteymyksiensä jälkeen.

Airston elämä on ollut monin tavoin kaunis ja rikas. Mikä on hänen itsensä mielestä ollut kaikkein kauneinta?

– Itse elämä. Minulla ei ole joka päiväisessä elämässäni mitään rajoituksia. Olen kaikkein aisteineni täysin elossa.

”Kauneus on lisäarvo” on Airston slogan. Venäläisen taidemaalarin **Andre Bellen** sanat ”Kauneus on kuin rakkautta. Se saa meidät liikkeelle” innoittavat häntä yhä.

– Joka kulttuuriin on kuulunut kauneus. Ihmiset menevät katsomaan eri puolilla maailmaa kauneutta. Luonnonkauneutta, taidetta, arkkitehtuuria. Suomessa on paljon kauneutta. Lappi on neitseellisen kaunis.

Suomi on Airston mukaan ainutlaatuinen menestystarina, joka on saavutettu kovalla työllä.

– Suomalaisilla on rohkeutta aina uhkarohkeuteen asti. Kun lähtee kekseliäisyyden tielle, siinä ei ole mitään rajoja, hän kiteyttää. **D**